

L. Zachariasen

helt hesa røðu á 75-ára degi J. H. O. Djurhuusar:

„Eg stóð á heimlandsstrond og sá Orion, hin stolta hövding yvir stjornufjöld; eg sá Olympus, Horebs fjall og Zion og hoyrði gudasöngin öld til öld.

Eg bað um krans frá Horebs fjall og Zion, um rættferð og um mildleiks blómukrans; eg bað um vakurleika tín, Orion, at krýna ungu songdís Føroyalands.“

Hetta yrkti Janus á heysti 1928, og hann gevur her eina skaldamynd av stavnhalðinum í sínum egna yrkingarhátti. Væl var Janus barn av feroyingafelagstíðini í feroyskum menningarlívi, men hann sá longu sum unglingi, at tað andliga lívs-øki, henda tíðin hevði lyndi til at avmarka feroyingum, skjótt vildi gerast ov trøngt. Feroingar máttu ikki venjast upp til at vera andliga nærskygdir. Lívsmynd teirra átti at gerast djúp fyri at hon skuldi ikki verða flót og einkisigandi.

Slik sjónarmið komu fram í eini lítli grein frá Janusar hond í blaðnum »Fuglaframa« 8. juli 1902. Vit kenna har Janus aftur eisini sum hann var í seinri árum. Her er ein lítill údráttur:

»Undarligt og syrgiligt at siggja, hvussu tjóð kann broytast gjøgnum tíðirnar. Hinir norsku hövdingarnir, sum í forðum bygdu Føroyar, og til hvørjar nú á døgum hvør andligur lúsaskarvur er vanur at taka í sínum vesælum rímum, táð hann í teim hevur pláss til teirra við síðuna av Gudi og fosturlandsást, vildu óivað ógvast, um teir vistu seg aftur í verðini.

Har sum fyrr herklæddir menn prúðir bæði í anda og kroppi stevndu til tings við bitrum brøndum og knøppum vitugum orðum til hagreiðingar viðurskipta landsins, har kann ein nú á døgum um ólavsekutið siggja teir menn, sum nakrir rópa landsfedrar, aðrir lögtingstuflur og rossleypar. Har sum Tróndur í Gøtu roddi treystliga og vitbjart um sjálvbjargni oyggjanna, har røða menn á tann hátt, at nakrir vildu sagt teir mest at líka teim, ið avtapt hava at tosa, tí so nógv minnir mál teirra um vavgreyt, aðrir, at teir høvdu verið sera væl háttaðir at mæna við tey, ið gjørdu tað til lívsstarv sítt at útgranska, um Adam og Eva høvdu nálva ella ikki.«

Janus talar víðari um hetta mentunarsáðið, men sigur kortini: »Tó, tað land, ið fostraði Sverra og Trónd, er ikki heilt fallið í fátt,« og hann endar so grein sína við hesum spurningi:

»Verður tað, ið upp sprettur, hveiti ella hundaland?« — — —

»Eg stóð á heimlandsstrond og sá Orion,« ja, men feroyingafelagsmenninir stóðu eisini á heimlandsstrond og sungu og talaðu um fosturlandsást. Teir sóu fjøllini, og tey sá Janus við, men hann vildi hava teir til eisini at siggja Orion.

»Eg sá Olympus, Horebs fjall og Zion og hoyrði gudasöngin öld til öld.«

Janus gav feroyskum skaldskapi størri dýpd, gav honum meira alment

snið. Tað var harí hann breyt við feroyingafelagstíðina.

Janus hevði eitt merkiliga gløgt oyra fyrí fallinum í feroyskum máli, og hesin sansur hansara fyrí væl-ljóði kemur nærsagt allar staðir fram í hansara yrkingum. Eg skal her nevna nakrar av yrkingum hansara, eg havi sæð fyrstar á prenti: Sum marn átt: Blíð er summarnátt á Føroyalandi (Tingakr. 30/10 1901). Ódn: Við strondina stóð eg tá ódnin brast á (Búreisingur 1902 síðu 36). Vetrarljóð: Nú frystir víða hvar um lond (Búreisingur 1902 síðu 99). Eitt feroyskt kvøld: Mangan dvaldi eg við strond (Búreisingur 1902 síðu 100). Mín sorg: Mín sorg er ein kvinna so marmorbleik (Búreisingur 1902 síðu 131). Veitslan liðug: Tømdir eru steypar allir (Búreisingur 1902 síðu 132). Dreyamar I, II, III: So ofta meg droymir (Búreisingur 1902 síðu 162). Til Føroya I, II, III (fyrst): Situr tú seggur (Tingakr. 26/8. 1903). Heyst: Følnar leyv í lund (Tingakr. 2/12. 1903).

Í teim flestu yrkingum Janusar liggur ein dapur undirtóni, ein ivi, um vit vilja, ein langtan eftir nøkrum vøkrum:

„Eg bað um vakurleika tín, Orion, at krúna ungu songdís Føroyalands.“

Ella ein langtan eftir at siggja brøgd gjørd:

„Nær vil Sjúrður brýna brand, birta herróp, kappin sterkt?“

Óg í endanum av yrkingini »Áræði« kennir hann seg sjálvan sum ein slíkan Sjúrð:

„Eg vil blankan brýna brand, — ravnar, randið bjarg! — birta herróp vítt um land, veiða villan varg, skuldu svorð skjótt sangir syngja, stírdar sálir styrkja, yngja.“

Stóran part av ævi síni var Janus burtur úr Føroyum, men Føroyar vóru altíð hansara dreymaland, sjálvt tá hann syngur um hitt vakra danska summarið, har ið blóma: Hvít Kastanja og Jasmin.

„Longri norður, longri norður, har sum beig og fjall og skor er, fosturstrond!

Ei Jasmin og hvít Kastanja, — tó mær røttu álvalond! Har á dreymasældum spann eg ja gull og silki, ævintýr, glæstriborg í eystri vann eg ja og prinsessuna har býr — mær Jasmin og hvít Kastanja.“

Av hansara heimlongsli er eisini yrking hansara »Í Norðmannsdali« sprottin:

„Tey koma á fund — og helst í dreymi — tey rósuangandi ungdomsár sum drós, ið drála við yndisbrosi, og bera smyrsl til benjarsár, — o, minnisríka, o, halga vár! — tá súsa skógir við Esrom sjó, í nátsól bláan marmorhvíta borgin, í silvurklangi spæla náttargala ljóð og doyva minni um hitt býtta orð: í morgin.

Skulu tygum hava olju-fýring, fara tygum ikki skeivur við at spyrja hjá okkum.

Vit kunnu útvega øll vanlig sleg av oljufýringum - smáar og stórar. — Til smá hitaverk hava vit serliga eina, ið hevur varitabelt munnstykki, sum kann stillast til at hóska til ein og hvønn ketil.

OLJU-fýringar

Og so er tað hin væl umtókti

„C.T.C.“ ketilin

ið anbefallar seg sjálvur, og sum kann brenna bæði fast brenni og olju ísenn ella hvørt sær.

Pf. MARIA POULSEN & CO.

TLF. 2000

TÓRSHAVN

TLF. 2001

Lýsing

Teir limir sum ikki enn hava fingið loyviskort fáa tey við at venda sær á skrivstovuna. Formenn biðjast ansa eftir (sambært sáttmálan) at arbeiðsfólkið er organiserað. Limir felagsinsugu ikki arbeiða saman við fólki, ið ikki kann prógva limaskap (loyviskortid).

Stjórn Havnar arbeiðsmannafelags

Á danski summarnátt tá blómar stundin sæla, og standmyndir í Norðmannsdali tala.“

Ein stórir tóttur í Janusar skaldavirki eru hansara týðingar úr fremmandum máli. Nógvar av hesum týðingum er heilt framúrskarandi listarliga gjørdar. Hansara týðing av Homer hevur ikki enn verið á prenti, men hon man ivaleyst ikki standa aftari. Janus var inni í fornum grískum hugsunarhátti sum fáur, og nógvar av hansara egnu yrkingum bera prógv um tað. Øll hesi fremmandu nœvnini falla við Janusar orðalagi lætt inn í feroyskt mál.

Nógv av sínum síðstu árum livdi Janus í Føroyum, og her upplivdi hann eisini hin seinra veraldarbardagan. Fyri at vísa, hvussu andliga livandi hann var í teim seinru árunum, skal eg at endanum flyta fram meginpartin av eini yrking, hann gjørdi í Klakksvík 1941, tá ið bardagin gekk harðast á hin feroyska fiskimannin. Henda yrkingin eitur annars: »Eitt summarkvöld í Klakksvík 1941«. Eftir at hava avmyndað fjøllini, sum standa rundan um bygdina, sigur Janus:

„Vágurin allur í svartastilli, stáslig haffur har flóta, komnir aftur av vandaferð villu, har flogfroya og róta, gotrini duna, og kavbátar skjóta — báru blóðigar bróta. Tó fer um bygdina látur, — lættur og kátur — sveina millum og snóta; — tey dansa fienna og blóta.

Lurta, lurta — eitt ljóð er enn, tað er barna- og einkjugrátur.“

Slik mynd í so fáum og vælvaldum orðum kann bert verða givin av einum, sum er skald av Guds náði.

Hjartans tækk

sigi eg øllum, sum mintust meg á 80 ára degnum 26.—2.

H. A. V. Joensen.

VALDEMAR LÜTZEN

Telf. 1020

Thorshavn.

Løgmanns sonurin

H. A. Djurhuus er vorðin Føroya umboðsmaður við donsku sendimannastovuna í Rio de Janeiro.